

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/308/2013
Identifikačné číslo spisu: 1512223631
Dátum vydania rozhodnutia: 24.10.2013
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Machyniak
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2013:1512223631.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne POHOTOVOST', s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pribinova č. 25, IČO: 35 807 598, zastúpenej Fridrich Paľko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Grösslingova č. 4, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné nám. č. 13, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp.zn. 42 C 159/2012, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 19. februára 2013 sp.zn. 5 Co 51/2013, takto

rozhodol:

Dovolenie o d m i e t a.
Žalovanej nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

Žalobou podanou 27. septembra 2012 na Okresnom súde Bratislava V sa žalobkyňa domáhala, aby žalovanej bola uložená povinnosť nahradiť jej majetkovú a nemajetkovú ujmu v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“). V žalobe medziiným uviedla, že predmetnú ujmu jej spôsobil nesprávnym úradným postupom Okresný súd Bratislava V, preto jeho sudcovia nemôžu danú vec prejednať a rozhodnúť. Vzhľadom na to žiadala, aby Krajský súd v Bratislave rozhodol o prikázaní tejto veci inému súdu toho istého stupňa (§ 12 ods. 1 O.s.p.).

Okresný súd Bratislava V považoval žalobu v uvedenej časti za námietku zaujatosti jeho sudcov a spis po ich vyjadrení sa k argumentácii žalobkyne predložil na rozhodnutie Krajskému súdu v Bratislave (§ 16 ods. 1 O.s.p.), ktorý uznesením z 19. októbra 2012 sp.zn. 9 NcC 88/2012 rozhodol, že sudcovia Okresného súdu Bratislava V nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Okresný súd Bratislava V uznesením z 5. októbra 2012 č.k. 42 C 159/2012-7 vyzval žalobkyňu na zaplatenie súdneho poplatku vo výške 66 € za námietku zaujatosti podľa položky č. 17a Sadzobníka súdnych poplatkov (ďalej len „Sadzobník“), ktorý tvorí prílohu zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych

poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov (ďalej len „zákon č. 71/1992 Zb.“).

Uznesenie Okresného súdu Bratislava V z 5. októbra 2012 č.k. 42 C 159/2012-7 napadla žalobkyňa odvolaním argumentujúc tým, že v danom prípade nepodala námietku zaujatosti, ale návrh na prikázanie veci inému súdu toho istého stupňa (§ 12 ods. 1 O.s.p.). Navyše, i keby predsa len išlo o námietku zaujatosti (čo žalobkyňa poprela), nezaťažovala by ju povinnosť zaplatiť súdny poplatok, lebo konanie je v danom prípade vecne oslobodené

od súdneho poplatku podľa § 4 ods. 1 písm. k/ zákona č. 71/1992 Zb.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 19. februára 2013 sp.zn. 5 Co 51/2013 uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. V odôvodnení sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že z hľadiska obsahového išlo v podanej žalobe aj o námietku zaujatosti vznesenú proti sudcom Okresného súdu Bratislava V; za správny označil tiež následný postup súdu prvého stupňa pri vyrubení súdneho poplatku za námietku zaujatosti. Dodal, že sa stotožnil s názorom Ústavného súdu Slovenskej republiky vyjadreným v uznesení z 30. marca 2011 sp.zn. II. ÚS 124/2011, podľa ktorého vecné oslobodenie občianskeho súdneho konania

od súdneho poplatku podľa § 4 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. sa nevzťahuje aj na súdny poplatok za vznesenie námietky zaujatosti podľa položky č. 17a Sadzobníka. Od povinnosti zaplatiť tento poplatok možno oslobodiť účastníka iba postupom podľa § 138 O.s.p. Vecné oslobodenie účastníka občianskeho súdneho konania od súdneho poplatku podľa § 4 zákona č. 71/1992 Zb. sa vzťahuje iba na súdny poplatok za návrh (§ 4 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb.), za odvolanie, dovolanie, návrh na obnovu konania, výkon rozhodnutia a exekúciu (§ 4 ods. 3 zákona č. 71/1992 Zb.).

Uvedené uznesenie odvolacieho súdu napadla žalobkyňa dovolaním. Navrhla, aby dovolací súd rozhodnutia súdov oboch nižších stupňov zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnila tým, že v predmetnej veci sa nepodal návrh

na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, a že vo veci rozhodoval vylúčený sudca. Za nepodanie návrhu na začatie konania považovala nepodanie námietky zaujatosti, pretože to nebolo obsahom jej vôle. Neexistujúcu námietku zaujatosti nebolo možné spoplatniť. Za odňatie možnosti konať pred súdom považovala údajnú prekvapivosť a nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. Rozhodovanie vylúčeným sudcom v konaní pred súdom prvého stupňa vyvodzovala z toho, že išlo o sudcu súdu, ktorého nezákonným postupom jej mala byť spôsobená žalovaná ujma. Vyčítala odvolaciemu súdu aj nesprávnosť jeho záveru, podľa ktorého sa vecné oslobodenie konania od súdnych poplatkov nevzťahuje na súdny poplatok za vznesenie námietky zaujatosti.

Žalovaná sa k dovolaniu písomne nevyjadрила.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas žalobkyňa zastúpená v súlade s § 241 ods. 1 veta druhá O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa. Dospel pri tom k záveru, že dovolanie v predmetnej veci nie je prípustné.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Keďže v prejednávanej veci dovolanie smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu, jeho prípustnosť bolo treba posudzovať podľa ustanovenia § 239 O.s.p. Uznesenie odvolacieho súdu v predmetnej veci však nemožno podriaďovať pod žiaden dôvod prípustnosti vyplývajúci z ustanovenia § 239 O.s.p., lebo odvolací súd uznesenie súdu prvého stupňa nezmenil, ale ho potvrdil a nerozhodoval ani vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska. Rovnako odvolací súd

vo svojom potvrdzujúcom uznesení prípustnosť dovolania nevyslovil a nejde o potvrdzujúce uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, ani o uznesenie o

uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 1 písm. a/, písm. b/ O.s.p., ods. 2. písm. a/, písm. b/, písm. c/ O.s.p.). Dovolanie žalobkyne preto podľa ustanovenia § 239 ods. 1 a ods. 2 O.s.p. nie je prípustné.

Prípustnosť dovolania žalobkyne by v preskúmvanej veci prichádzala do úvahy, len ak by v konaní, v ktorom bolo vydané, došlo k niektorej z procesných väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (rozsudku aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995). Pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237

O.s.p. ale nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

Žalobkyňa procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až d/ O.s.p. netvrdila a ich existenciu nezistil ani dovolací súd. Dovolanie teda v zmysle týchto ustanovení nie je prípustné.

Nedostatok návrhu na začatie konania v zmysle ustanovenia § 79 ods. 1 prvá veta

O.s.p. (tam, kde je takýto návrh potrebný) je neodstrániteľným nedostatkom podmienky konania, ktorý v konečnom dôsledku vedie k zastaveniu konania v ktoromkoľvek jeho štádiu. Tento nedostatok zakladá vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 písm. e/ O.s.p.

V predmetnej veci z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa podala návrh na začatie konania (žalobu) 27. septembra 2012 a vychádzajúc z jej obsahu (§ 41 ods. 2 O.s.p.) možno ustáliť, že žalobkyňa ním uplatnila nárok na náhradu majetkovej a nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 514//2003 Z.z. a navrhla tiež prikázať vec inému súdu z dôvodu, že sudcovia Okresného súdu Bratislava V sú z prejednávania a rozhodovania tejto veci vylúčení so zreteľom na ich pomer k veci a účastníkom konania. Ide teda o návrh (žalobu), ako procesnoprávny úkon účastníka konania, ktorou žalobkyňa uplatnila tak nárok vyplývajúci z právneho vzťahu medzi účastníkmi konania (žalobcom a žalovaným), ale súčasne (vzniesla) uplatnila aj námietku zaujatosti. V takomto prípade, z hľadiska spoplatnenia námietky zaujatosti, nevzniká vzťah medzi účastníkmi konania, ale vzniká vzťah osobitný finančno-právny (poplatkový) medzi poplatníkom a štátom, v ktorom návrh na začatie konania podľa

§ 79 ods. 1 O.s.p. nie je potrebný. Pre vznik tohto vzťahu je relevantné samotné uplatnenie námietky zaujatosti zo strany účastníka konania, pričom takáto námietka môže byť uplatnená buď samostatným podaním (v konaní, ktoré je už začaté) alebo môže tvoriť aj súčasť iného podania (tak ako v predmetnej veci bola uplatnená v návrhu na začatie konania - v žalobe). Prikázanie veci v zmysle ustanovenia § 12 ods. 1 O.s.p. prichádza do úvahy len vtedy, ak súd nemôže vo veci konať, lebo jeho sudcovia sú vylúčení. Za takýchto okolností musí byť vec prikázaná inému súdu. Nutná delegácia v zmysle citovaného zákonného ustanovenia je teda „viazaná“ na ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p., z ktorého vyplývajú skutočnosti zakladajúce dôvod, pre ktorý je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Takáto námietka

(a s ňou spojená nutná delegácia) nemôže byť predmetom samostatného súdneho konania, ale takého konania, ktoré sa vo veci už začalo na návrh (ako sa to stalo aj v predmetnej veci). Inak by sa sudcovia ani nemohli vyjadriť, či majú relevantný vzťah k veci, k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Bez konkrétnej veci, nemôžu byť ani účastníci konania, ani ich zástupcovia.

Možno ešte uviesť, že v občianskom súdnom konaní súd spravidla rozhoduje o viacerých parciálnych

otázkach významných pre konanie (o povinnosti poplatníka zaplatiť súdny poplatok, námietke zaujatosti, ustanovení zástupcu, uložení poriadkovej pokuty, trovách konania, svedočnom a pod.). O týchto otázkach ale nerozhoduje v nejakom samostatnom (súbežne prebiehajúcim) konaní, ktoré by začínalo osobitným návrhom. Rozhodovanie o týchto otázkach predstavuje integrálnu súčasť jednotného občianskeho súdneho konania, v ktorom je podaný jediný návrh na začatie konania - žaloba. Aj vtedy, keď súd rozhoduje o námietke zaujatosti vznesenej účastníkom (pokiaľ bola podaná) alebo o povinnosti účastníka (poplatníka) zaplatiť súdny poplatok, rozhoduje ako súd v konaní, ktoré začalo podaním návrhu na začatie konania (žaloby). Len ak takéto občianske súdne konanie ako celok prebehlo napriek tomu, že sa nepodal návrh na jeho začatie (žaloba), hoci bol podľa zákona potrebný, ide o procesnú vadu v zmysle § 237 písm. e/ O.s.p.

Tvrdenie, že v danom prípade sa nepodal návrh na začatie konania (keď žalobkyňa nevzniesla námietku zaujatosti voči sudcom), nenapĺňa skutkovú podstatu ustanovenia § 237 ods. 1 písm. e/ O.s.p.; dovolateľka ním totiž zamieňa stav, keď nebol podaný žiadny návrh na začatie konania, hoci bol podľa zákona potrebný, s takým procesným stavom, v ktorom konanie bolo (podaním žaloby) riadne začaté a v jeho rámci bol vyrubený súdny poplatok.

Pokiaľ žalobkyňa namietala tzv. prekvapivosť rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd poukazuje na predchádzajúce rozhodnutia Najvyššieho súdu SR (napríklad sp.zn.

7 Cdo 102/2011, 2 Cdo 226/2011, 5 Cdo 46/2011). Odňatie možnosti konať pred súdom, ktoré bolo spôsobené tzv. prekvapivými, resp. nečakanými rozhodnutiami, podľa judikatúry najvyššieho súdu nastane vtedy, ak odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ založil

na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, pričom účastníkovi bolo odňaté právo namietat správnosť (novu zaujatého) právneho názoru na inštančne vyššom súde. V týchto prípadoch spravidla odvolací súd vyvodil svoj (iný) právny záver zo skutočností, ktoré súd prvého stupňa výslovne právne neposudzoval, resp. nehodnotil a účastník v odvolacom konaní nemal dôvod namietat a zdôvodňovať prípadné nesprávne právne posúdenie veci súdom prvého stupňa. V prejednávanej veci o takýto prípad odlišného právneho názoru odvolacieho súdu od prvostupňového súdu nejde a preto je námietka žalobkyne v tomto smere nedôvodná.

Ani ďalšia námietka dovolateľky týkajúca sa nedostatočného odôvodnenia písomného vyhotovenia rozhodnutia odvolacieho súdu nie je dôvodná. To, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry EŠLP. Judikatúra tohto súdu ale nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

K povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie sa rovnako vyjadril aj Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze III. ÚS 119/03-30. Výslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

Štruktúra práva na odôvodnenie je rámcovo upravená v ustanovení § 157 ods. 2

O.s.p., v spojení s ustanovením § 167 ods. 2 O.s.p. Táto norma sa uplatňuje aj v odvolacom konaní (§ 211 O.s.p.). Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní však nemá odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvostupňového rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, ktoré žalobkyňou predložené listiny preskúmal a s akými skutkovými závermi, citoval právne predpisy, ktoré aplikoval

na prejednávaniu veci a z ktorých vyvodil svoje právne závery, ktoré vysvetlil zrozumiteľne a v dostatočnom rozsahu, pričom tiež vysvetlil, prečo sa nestotožnil s námietkami žalobkyne uvedenými v odvolaní. S poukazom na relevantnú judikáciu sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa v tom, že z hľadiska obsahového v podanej žalobe išlo aj o námietku zaujatosti vznesenú proti sudcom Okresného súdu Bratislava V; za správny označil tiež následný postup súdu prvého stupňa pri vyrubení súdneho poplatku za námietku zaujatosti. Odôvodnenie dovolaním napadnutého uznesenia dalo tak odpoveď na relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany žalobkyne, keď v dostatočnom rozsahu zodpovedalo, prečo má povinnosť zaplatiť súdny poplatok za podanie námietky zaujatosti. Okolnosť, že táto odpoveď žalobkyňu neuspokojuje, neznamená, že odôvodnenie nespĺňa parametre zákonného rozhodnutia v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p.; za odňatie možnosti konať pred súdom v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv či požiadaviek žalobkyne.

Dôvodnou nebola ani námietka dovolateľky, že v konaní pred súdom prvého stupňa rozhodoval (a teda, že uznesenie o poplatkovej povinnosti vydal) vylúčený sudca. I keď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p. spája vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania vo veci nielen so skutočne preukázanou zaujatosťou, ale aj vtedy, ak možno mať čo i len pochybnosť o ich nezaujatosti, nemožno prehliadať, že rozhodnutie o vylúčení sudcu predstavuje výnimku z významnej ústavnej zásady, že nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Vzhľadom na to možno vylúčiť sudcu z prejednávania a rozhodovania pridelennej veci len celkom výnimočne a len zo skutočne závažných dôvodov, ktoré sudcovi zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom, objektívne, nezaujato a spravodlivo. Samotný subjektívny názor účastníka konania, že v osobe určitého sudcu sú dané okolnosti vylučujúce ho z prejednávania a rozhodovania veci, nezakladá ešte bez ďalšieho dôvod pre legitímne obavy z jeho nestranného a nezaujatého rozhodovania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky už v iných veciach vyslovil názor, že dôvod na vylúčenie sudcu nezakladá sama skutočnosť, že sudca má prejednať a rozhodnúť vec, v ktorej žalovaným je súd, na ktorom tento sudca vykonáva súdnictvo (viď napríklad uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2010 sp.zn. 3 Nc 14/2010). Nadväzujúc na tento názor dovolací súd pre účely preskúmania veci konštatuje, že dôvodom na vylúčenie sudcu nie je bez ďalšieho ani to, že vykonáva súdnictvo na súde, ktorý údajne (podľa tvrdenia žalobkyne) svojím nesprávnym úradným postupom v inej právnej veci založil zodpovednosť žalovanej za majetkovú a nemajetkovú ujmu v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobkyne podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako procesne neprípustné odmietol, bez toho, aby sa mohol zaoberať správnosťou právneho posúdenia veci, na ktorom spočíva dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu.

O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 243b ods. 5, v spojení s ustanoveniami § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p., keď žalovanej (ktorej vzniklo právo na náhradu trov konania) v dovolacom konaní žiadne trovy nevznikli.

Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.